

Intervju: Pedi Ešdaun, visoki predstavnik međunarodne zajednice u BiH: "Mi nemamo svojih miljenika"

30 September 2002

*U Londonu će se 24. novembra razgovarati o regionalnom principu vladavine zakona * Uvijek tokom izbora otpišite najmanje 60 odsto onoga što političari pričaju * Ne sumnjajte u to da će ljudi ove zemlje znati prepoznati reformiste na predstojećim izborima*

Pedi Ešdaun: Međunarodna zajednica neće falsificirati rezultate izbora jer mi ne kontroliramo izborni proces, a čak i da ga kontroliramo, to ne bi uradili. Ovo su izbori koje u potpunosti provodi BiH i mi u njima nemamo nikakvu ulogu. Jasno mi je da je BiH mjesto u kome se mogu čuti sve moguće teorije zavjere.

Ali, čak i kada bi međunarodna zajednica nekad i htjela da se umiješa u izborni proces, u šta, naglašavam nevjerujem da bi se moglo desiti, što se ovih izbora tiče mi nemamo svojih miljenika. Ovo što vam govorim je istina: mi u ovim izborima nemamo svojih favorita, kazao je u intervjuu za "Dnevni avaz" visoki predstavnik Bosne i Hercegovine Pedi Ešdaun.

Razgovor sa njim radili smo tokom vožnje između Stoca i Trebinja, i ne jednom je prekidan Ešdaunovim uzvicima divljenja ljepotama ovog dijela Hercegovine.

Zrelost birača

Dnevni Avaz: Ako je to bio slučaj ranije, nije mi jasno zašto sada nemate svojih favorita?

Pedi Ešdaun: Prosto zato što bi sada to bilo pogrešno. Možda bi nekima bilo lakše kada bismo mi imali, kao što to jeste bio nekada slučaj, "svoje" kandidate, ali to nije ispravno. Politika u BiH je sazrela. Mislim da je najveća greška koju prave političari, pa možda i novinari, to što se potcjenjuju glasači.

Mislim da Bosanci, jednostavno, ne žele da im bilo ko, pa ni mi u međunarodnoj zajednici, govori kako da glasaju. Ako bi se to desilo, onda bi takva poruka naišla na potpuno oprečan odgovor. Jednostavno, politika je ovdje zrela, a možemo se osloniti i na inteligentnost birača.

Dnevni Avaz: Ali Vi govorite ljudima kako da glasaju, kažete im glasajte za reforme.

Pedi Ešdaun: Ne. Mi ne kažemo to. Mislim da je jasno da budućnost ove zemlje leži u reformama. Ja sam službenik Dejtona i naroda BiH i moram otvoreno govoriti i osigurati da se ova zemlja nađe u Evropi. Mislim da to ljudi žele. Kao i uspješnu državu. A to zahtijeva reforme.

Dnevni Avaz: A reforme provode reformisti. Ko su oni? Gdje su oni? U Alijansi? Stranci za BiH? SDP ili SDA-u? U svim partijama i nijednoj...

Pedi Ešdaun: Naravno da me nećete navući na tanak led da odgovorim na takvo pitanje. Ne sumnjajte u to da će ljudi ove zemlje znati prepoznati reformiste na predstojećim izborima. Vaše pitanje je na mjestu, ali ja neću odgovoriti onako kako mi sugerirate.

Ustavno uređenje

Dnevni Avaz: Na početku svog mandata problematizirali ste i unutarnju strukturu BiH. Razmišljali ste naglas da li ovu zemlju treba preurediti, pojačati možda ovlasti općina, ukinuti kantone, izbrisati entitete, decentralizirati zemlju...

Pedi Ešdaun: Rekao sam samo da jednog dana ćemo morati i o

tome razgovarati. Neko me je pitao, onda, da li to trebamo odmah razmatrati. Moj odgovor je negativan. Smatram da se trebamo koncentrirati na zakonitost i nova radna mjesta. Ako budemo u mogućnosti da ljudima osiguramo posao, napredak i ekonomsku sigurnost, otvaranje ustavnih pitanja bit će lakše uraditi. Stoga, to nije sada naš prioritet, ali će se i to pitanje morati otvoriti.

Dnevni Avaz: Šta međunarodna zajednica očekuje od Vas?

Pedi Ešdaun: U nekoliko navrata su mi rekli: Pedi, idi tamo i ostvarite reforme. Ako se BiH odista reformira, bit ćemo uz tebe. Ako ne uspiješ, mi, naravno, nećemo otići iz te zemlje, ali, imamo mi drugih prioriteta u svijetu. Moglo bi se, dakle, desiti da međunarodna zajednica ostane ovdje kako bi osigurala da ne dođe do nestabilnosti u regionu koja bi ugrozila reforme i napredak ostalih država.

Dnevni Avaz: Ali zemlje iz susjedstva su te koje svako malo potežu pitanje suvereniteta ove države. Pogledajte samo istupe Koštunice i Đinđića.

Pedi Ešdaun: Ja bih, odista, ignorirao šta ti ljudi govore. Općenito, uvijek tokom izbora, otpišite najmanje 60 odsto onoga što političari pričaju. Ova zemlja neće se vratiti u prošlost. Imate 12.000 vojnika koji vam osiguravaju da glasate za budućnost jer se prošlost neće vratiti.

Cijeli svijet opredijeljen je za očuvanje granica BiH a svi u Srbiji znaju da bi, onog trenutka kad bi čak i sugerirali promjene granica, istog trena izgubili svoju priliku za priključenje Evropi. To se neće desiti. Svi političari pokušavaju prigrabiti koji glas tako što će prepadati birače. Ne slušajte ih.

Vrata Evrope

Dnevni Avaz: Rasim Kadić predlaže da se prijem BiH, Srbije i Hrvatske u evropske integracije veže zajedno. Tako susjedi ne bi mogli kad god im to treba, kidisati na BiH...

Pedi Ešdaun: On je u tome jako u pravu. Moj zadatak jeste da vam pomognem da uđete u Evropu. No, za sve ljude na Balkanu imam jednu poruku – pripazite se. Vrata Evrope neće ostati zauvijek tako široko otvorena. Kada mi vidimo kolika je cijena predstojećeg proširenja, možda se taj otvor suzi.

Zato svojim prijateljima na Balkanu savjetujem da pred vratima Evrope ne stoje predugo kao prosjaci koji mole da ih se pusti unutra. Bolje bi bilo da se uvežete zajedno u jedan moćni ekonomski prostor koji će, kao vrijednost, ući u Evropu. Ne računajte na to da bi molbe i apeli na milost mogle biti vaša ulaznica u Evropu.

Dnevni Avaz: U nedavnom intervjuu za “Dnevni avaz” Havijer Solana najavio je održanje konferencija o Balkanu na kojima bi se razgovaralo o različitom setu pitanja kojima bi se stanje u ovom regionu popravilo.

Pedi Ešdaun: Riječ je o jednom skupu koji će se održati 24. novembra u Londonu. Doći će brojni predstavnici međunarodne zajednice, država ovog područja, a i ja ću, zasigurno, biti tamo. Jednom prilikom, kada sam razgovarao sa premijerom Blerom, predložio sam mu da ispravimo ono što smo pogriješili. Jedini jedinstveni prostor koji ovdje postoji je – mafijaški. Oni su ujedinjeni, a mi nismo.

Nemamo jedinstveni ekonomski prostor, jedinstveno tržište, jedinstven demokratski teren niti civilni prostor. Ako mafija može raditi na nivou regiona, moramo i mi. Zato će i biti urađena konferencija na kojoj ćemo razgovarati o redu i zakonu ovdje, a ne granicama i slično. To neće biti novi Dejton ili nešto slično.

Stekao sam dva “neprijatelja”

Pedi Ešdaun: Osjećam se počastvovanim ovim zadatkom. Moja žena i ja jako smo zavoljeli ovu zemlju. Ovdje planiramo kupiti kuću, što je nešto što moje prisustvo ovdje čini dužim nego li je to sadašnji posao. Ne znam da li ću ovdje ostati dvije ili tri godine. To morate pitati moje šefove u prijestolnicama,

ali i moju suprugu.

Za ovo vrijeme stekao sam dva neprijatelja u BiH: prvi je nedostatak samopouzdanja ovdašnjih izuzetno talentiranih i nadarenih ljudi. To mogu razumjeti. Tek je šest godina od strašnog rata, ali vjerujem da će se ljudi ubrzo probuditi iz tog šoka.

Drugi moj neprijatelj je nestrpljenje međunarodne zajednice. Pa ovdje je tek šest godina prošlo. A mi smo u BiH ostvarili mnogo više za to vrijeme nego za 30 godina u Sjevernoj Irskoj ili Baskiji. I stalno ponavljam ljudima iz međunarodne zajednice da ne odustanu i ne povuku se sa praga pobjede. I mislim da se oni neće povući.

Dnevni Avaz: Karadžić nas ne može zaustaviti

Pedi Ešdaun: Jasno je da se stranica rata u BiH ne može zatvoriti bez tri stvari: završetak procesa povratka izbjeglih, hapšenje Karadžića i Mladića i puna obnova Starog mosta u Mostaru. Kada se to desi, prošlost će u potpunosti ostati iza nas.

Jedno mi je jasno – pozicija, naročito, Karadžića jeste jasna – on nas ne može zaustaviti. On nas može usporiti, ali njegove opstrukcije, dok luta po Zelengori krijući se i od koza i pastira, ne mogu zaustaviti reforme. On jeste već i previše dugo na slobodi, ali njegov utjecaj slabi. Ako ljudi žele reforme, one će se provesti bez obzira šta on mislio ili zastupao.

Nakon 5. oktobra moraju otpočeti opsežne reforme

Dnevni Avaz: Šta očekujete nakon 5. oktobra?

Pedi Ešdaun: Reći ću vam šta se mora uraditi. Nakon 5. oktobra moraju otpočeti opsežne reforme kako bi se ova zemlja za četiri godine našla na čelu reda za ulazak u Evropu, a ne ostala izvan njega. Ja mislim da u BiH ima potencijala za to. No, brzina reformi se mora povećati, a mi se moramo prebaciti u narednu fazu – od zakonitosti ka novim radnim mjestima. Vlasti ove zemlje moraju biti efikasnije i jeftinije, a

politički prostor očišćen.

Nadalje, čeka nas ispunjenje obaveza provođenja ekonomskih reformi, stvaranje jedinstvenog ekonomskog prostora, pojednostavljenje poreza, efikasniju carinsku politiku... Ovo, u najkraćem, mora biti najatraktivniji prostor na Balkanu za investicije. Po glavi stanovnika Slovenije investirano je duplo više novca nego u Hrvatskoj. U Hrvatskoj je to 324 marke, dok je u BiH svega 24 marke. To se mora promijeniti.

Zatim, podići ćemo standarde u politici. Grabovac je bio prvi primjer, a naredni korak bit će razgovor o tome da li trebamo izmijeniti Zakon o imunitetu, uvesti etičke principe za političare...